

Juni 2022 (uppdat. december 2023)
Forskningsstödet
Monika Matevska Stier

Sammanfattning av villkor och riktlinjer för externa forskningsbidrag vid Högskolan Dalarna

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Finansiering av forskning vid HDa	1
3. Om forskningsbidrag	2
3.1 Direkta och indirekta kostnader.....	3
3.2 Full kostnadstäckning	3
3.3 Medfinansiering	3
3.4 Etiska riktlinjer för hantering av externa forskningsbidrag	4
4. Öppen vetenskap	5
5. Internt forskningsstöd	6
Styrdokument & vägledningar	7

1. Inledning

Högskolan Dalarnas (HDA) ambition är att långsiktigt utveckla och säkerställa att omfattande forskning av hög kvalitet bedrivs vid lärosätet. Därför är det mycket positivt att forskare vid HDA söker forskningsmedel från externa finansiärer och bedriver forskning i samverkan med akademi, civilsamhälle, näringsliv och offentlig sektor – lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Det är, formellt sett, alltid HDA som forskningshuvudman och medelförvaltare som är mottagare av forskningsbidrag, inte enskilda personer eller enheter inom högskolan. Därför är det viktigt att all hantering av ansökningar och beviljade forskningsbidrag sker enligt finansiärernas och HDA:s regler. Alla ansökningar om extern forskningsfinansiering vid HDA ska, före inskickande till finansiär, genomgå en intern kvalitetssäkringsprocess. Mer information och vägledning finns på Forskningsstödet:s sidor på medarbetarwebben, under Extern forskningsfinansiering:

<https://www.du.se/sv/medarbetarwebb/utbilda-och-forska/forskningsstod/extern-forskningsfinansiering/>

Denna beskrivning är framtagen som ett kunskapsstöd till forskare, chefer och andra som är involverade i forskningsverksamhet. Syftet är att ge en introduktion och sammanfatta de villkor och regler som gäller för externa forskningsbidrag (forskningsmedel) vid HDA. Mer utförlig information finns samlat på forskningsstödet:s sidor på medarbetarwebben:

<https://www.du.se/sv/medarbetarwebb/utbilda-och-forska/forskningsstod/>

2. Finansiering av forskning vid HDA

HDA:s intäkter för forskning består av:

- Anslag
- Uppdrag
- Bidrag

Anslag

Staten tilldelar HDA ett årligt, direkt anslag (basanslag). Anslaget ska ge Högskolan förutsättningar att fatta långsiktiga beslut om sin forskning och värna lärosätets integritet gentemot staten och sina samarbetspartners. HDA:s styrelse fastställer principer för intern fördelning av forskningsanslaget.

Uppdrag

Ibland finansierar HDA också en del av sin forskning genom uppdrag (avgiftsbaserad finansiering) från externa aktörer (t ex kommuner och företag). I dessa fall handlar det om forskning inom en avgränsad forskningsfråga. Denna forskning är ej konkurrensutsatt och uppdragsgivare kan ställa särskilda krav på motprestation och även bli ägare av forskningsresultatet.

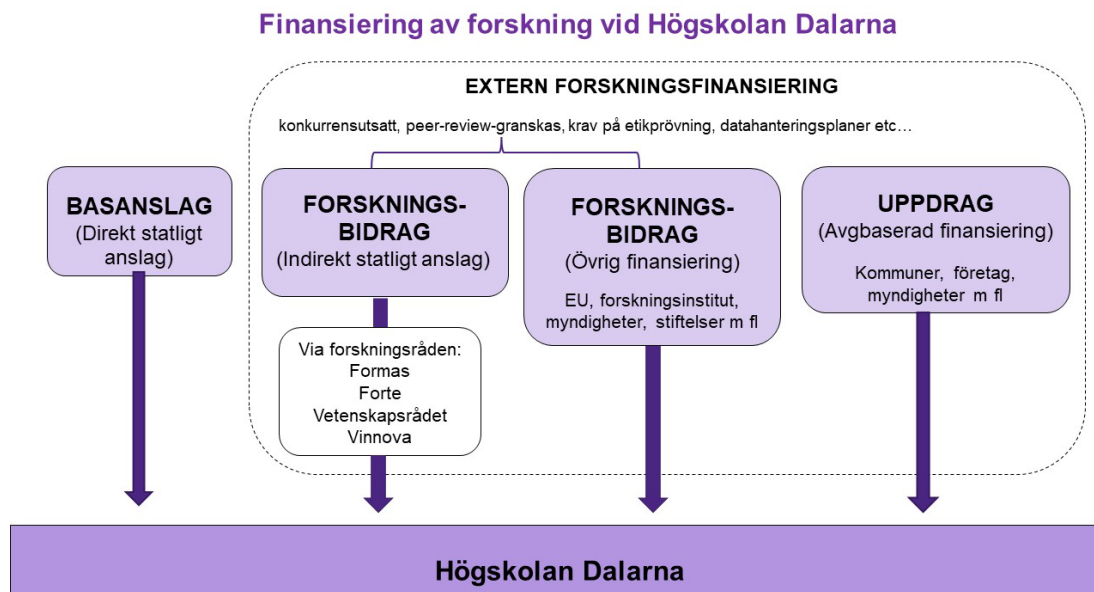
Bidrag

Staten fördelar också varje år ut indirekta anslag, sk forskningsbidrag, via de statliga forskningsråden (Vetenskapsrådet, Formas, Forte och Vinnova). Dessa anslag bekostar såväl grund- som tillämpad forskning och söks alltid i konkurrens.

Forskningsbidrag kan även sökas från EU-kommissionen, forskningsinstitut, myndigheter, stiftelser och andra organisationer. Även sådan finansiering söks i konkurrens.

För mer information om olika forskningsfinansiärer, se Forskningsstödet:s sidor på medarbetarwebben, under *Extern forskningsfinansiering - Finansiärer*:

<https://www.du.se/sv/medarbetarwebb/utbilda-och-forska/forskningsstod/extern-forskningsfinansiering/>

Staten avsätter också ibland öronmärkta pengar till särskilt angelägna forskningsområden. De statliga forskningsråden (t ex Vetenskapsrådet eller Vinnova) eller andra myndigheter ansvarar ofta för att genomföra de riktade satsningarna. Dessa forskningsmedel söks vanligtvis i konkurrens.

Det kan i sammanhanget vara värt att notera att forskningsintäkter som HDa rekviderar redovisas som bidragsintäkter och att forskningsintäkter som lärosätet fakturerar redovisas som avgiftsintäkter.

Nedan sammanfattas villkor och regler för forskningsbidrag från externa finansiärer.

3. Om forskningsbidrag

Det är alltid lärosäten som formellt sett är mottagare av forskningsbidrag – inte enskilda forskare eller forskargrupper. För både forskare och de högskolor och universitet där de är verksamma innebär ett *beviljat* forskningsprojekt ett flerårigt åtagande, med särskilda myndighetskrav och förväntningar från finansiärerna avseende vetenskaplig kvalitet, redovisning, hantering av forskningsdata, etikfrågor, kommunikation av forskning, publicering av forskningsresultat mm. Därför är arbetet med planering och upprättande av en ansökan så viktigt. Det är också sällan finansiärerna ger möjlighet till förändringar av projektinnehållet när en ansökan har beviljats, utan avtal ingås enligt de premisser som har angetts – och bedömts – i ansökan.

3.1 Direkta och indirekta kostnader

Med *direkta kostnader* avses kostnader som direkt kan hänföras till ett projekt. Exempel på direkta kostnader är löner, resor och material.

Indirekta kostnader (benämns även OH-/ Overheadkostnader) är gemensamma kostnader för hela högskolan eller för en institution/enhet, dvs kostnader som inte kan kopplas till projektets egna aktiviteter. Det är nyttjandet av gemensamma resurser i form av t ex service och infrastruktur som genererar kostnaderna. Exempel på indirekta kostnader är kostnader för bibliotek, IT-support och övrigt verksamhetsstöd.

Finansiärernas täckning av direkta och indirekta kostnader i forskningsprojekt varierar. Detta beroende på finansiär, projektyp, utlysning mm. Specifik information om forskningsfinansiärernas regelverk återfinns på deras webbplatser.

3.2 Full kostnadstäckning

Högskolan tillämpar Sveriges universitets- och högskoleförbunds (SUHF:s) modell för full kostnadstäckning. Detta innebär bland annat att alla forskningsprojekt som universitet och högskolor åtar sig ska belastas med såväl direkta som indirekta kostnader. Motivet till detta är att anslagsmedel ej ska finansiera samtliga gemensamma kostnader. Externa forskningsprojekt och övriga uppdrag, skall bära sin andel av kostnaden. Detta frigör samtidigt anslagsmedel och ger högskolan en större flexibilitet i användningen av anslagen.

Ovanstående innebär att det för samtliga forskningsprojekt, redan i ansökningsfasen, ska beräknas ett påslag för indirekta kostnader. En intern kalkylmodell finns framtagen vid Högskolan och den ska användas som underlag i samband med upprättande av en forskningsansökans budget. Den interna kalkylen upprättas av ekonom, i samarbete med aktuell huvudsökande forskare (projektledaren). Prefekt ska godkänna ansökans budget, eventuell medfinansiering och den interna kalkylen. Godkännandet ges under beredningen, före beslut om inskickande av ansökan till finansiär.

3.3 Medfinansiering

När finansiären inte ersätter den fulla kostnaden för ett projekt utan kräver *medfinansiering* från lärosätet för projektets kostnader behöver lärosätet bidra till finansieringen av projektet med egna medel. Finansiärerna menar vanligtvis att högskolan visar sitt långsiktiga engagemang och ansvarstagande i ett projekt genom sin medfinansiering. Finansiärerna använder normalt sett begreppet *medfinansiering*, medan SUHF talar om *samfinansiering*. Begreppen har dock samma betydelse.

Medfinansiering kan vara av olika slag:

1. *Kontanta medel* (i form av anslag eller bidrag utan förpliktelser till andra avtal)
2. *In Kind* (även kallat direktfinansiering)
En egeninsats i form av t ex arbetad tid, teknisk utrustning eller lokaler som kan räknas om till ett värde men inte redovisas ekonomiskt i projektet.
3. *Motfinansiering*
Om finansiären finansierar en viss andel av sökt budget men inte ställer krav på hur och av vem resterande del ska finansieras tillämpas *motfinansiering*. I dessa fall kan den sökande organisationen önska samfinansiera projektet med annat externt bidrag och tillhörande

kostnader, dvs med ett annat projekt. I detta fall krävs ett medfinansieringsintyg från finansören för det redan befintliga projektet. Då det avser faktiska kostnader som betalas av den sökande organisationen utgör detta en kontant samfinansiering men behöver hanteras annorlunda då kostnaderna finansieras av en annan finansör och styrs av andra avtal och villkor.

Medfinansiering i form av kontanta medel eller in kind är de alternativ som bör tillämpas i första hand. Motfinansiering i form av andra befintliga projekt bör endast användas i undantagsfall och diskuteras med ekonom, med avseende på konsekvenser av finansörernas skillnader i villkor, stödberättigade kostnader, projektbudget och dess finansiering, projektperiod, rapporteringsperioder mm.

3.4 Etiska riktlinjer för hantering av externa forskningsbidrag

Högskolan Dalarna följer SUHF:s etiska riktlinjer för hantering av externa forskningsbidrag vid svenska universitet och högskolor (SP 2010:1, Dnr 09/044).

De etiska riktlinjerna fastställer att forskningen vid svenska högskolor och universitet bygger på ett antal grundläggande värderingar som alltid ska respekteras vid mottagande av forskningsmedel – exempelvis att den akademiska forskningens frihet ska värnas vid val av forskningsuppgifter, metoder och publicering av resultat, att god forskningssed ska följas, att forskningen ska präglas av öppenhet och transparens och kunna utsättas för diskussion och kritik – och att all forskning, oavsett finansieringsform, måste uppfylla samma krav på vetenskaplig kvalitet, för att undvika att skada inte bara bidragsgivarnas intressen utan också på sikt all forskning och lärosätenas ställning.

Med utgångspunkt i de grundläggande värderingarna anges sedan enligt vilka principer varje lärosäte bör hantera externa forskningsmedel. Några exempel:

- Forskningens syfte ska vara förenligt med lärosätets verksamhet och uppdrag.
- Forskning ska inte förläggas till annat land i syfte att kringgå svensk lag, etisk standard eller säkerhetskrav.
- Vid mottagande av forskningsmedel ska stor öppenhet, publicering och spridning av forskningsresultaten eftersträvas.
- Forskaren ska vara fri att använda sina forskningsresultat även utanför det akademiska sammanhanget, så länge det inte strider mot överenskommelsen med finansören. Detta ska dock redovisas i en öppen process på lärosätet och inte göras på ett sådant sätt att lärosätets resurser eller namn utnyttjas på ett otillbörligt sätt.
- Externa forskningsmedel ska användas i överensstämmelse med finansörens intentioner enligt avtal.

Mer information finns på SUHF:s webbplats:

https://suhf.se/app/uploads/2022/03/SP-2010-1-Etiska-riktlinjer-for-hantering-av-externa-forskningsbidrag-vid-svenska-universitet-och-hogskolor_101214-1.pdf

För rådgivning i frågor om etik i forskningsprojekt hänvisas till Etikprövningsmyndigheten och Högskolans forskningsetiska nämnd (FEN). På Forskningsstödet's webbsidor finns bl a information om forskningsetik, forskareetik, god forskningssed samt länkar till aktuella lagar, regelverk, och etiska riktlinjer gällande forskning. Se Forskningsstöd – *Etik i forskningsprojekt*:

<https://www.du.se/sv/medarbetarwebb/utbilda-och-forska/forskningsstod/etik-i-forskningsprojekt/>

4. Öppen vetenskap

EU:s medlemsländer antog den 27 maj 2016 rådslutsatser om övergången till ett öppet vetenskaps-system – *öppen vetenskap*. Öppen vetenskap syftar till att göra forskning mer tillgänglig och transparent för andra forskare och för det omgivande samhället, i den mån det är möjligt med hänsyn taget till etiska, juridiska och eventuella kommersiella aspekter. Forskningsprocessen öppnas upp och forskare medverkar också i samhällsdebatten, samverkar och för dialog med olika samhällsaktörer – för att gynna både forskningen och samhället i övrigt.

Samhället ska kunna få ta del av, använda, delta i och dra nytta av offentligt finansierad forskning. Syftet är också att öka forskningens kvalitet och genomslag (samhällsnytta, värde), öka transparensen, öka kunskapen om forskares arbetsprocess och motverka faktaresistens.

Öppen vetenskap omfattar bl a:

- *öppen tillgång till vetenskapliga publikationer* (vetenskapliga resultat ska vara åtkomliga för alla)
- *öppen tillgång till forskningsdata* (underlaget för vetenskapliga resultat ska vara öppet tillgängligt för alla för att möjliggöra validering och återanvändning av data och resultat i syfte att skapa och sprida ny kunskap),
- *medborgarforskning* (allmänheten involveras i forskningsprojekt och samskapar kunskap med forskare, exempelvis vid datainsamling)
- *forskningskommunikation* (spridning av kunskap så snart den blir tillgänglig – inte enbart i slutet av forskningsprocessen – och kommunikation *om* forskning och *för* forskning).
- *altmetri* (nya sätt att sprida och mäta forskningens genomslag – via digitala spår som vetenskapliga publikationer lämnar efter sig på exempelvis Twitter, Wikipedia, i policydokument, nyhetsrapporteringar etc, som komplement till klassisk bibliometri),
- *Öppna lärresurser* (t ex öppna föreläsningar och öppna, storskaliga och nätbaserade kurser, sk MOOCS)

En allt öppnare vetenskap ställer allt högre krav på både forskarrollen och på lärosätena. Det är varje enskild forskares ansvar att ta del av det nya vetenskapssystemets krav och möjligheter, likväl som det är varje lärosätes ansvar att säkerställa att forskare får det ramverk, stöd och utbildning som behövs för att kunna ta del av och vara en del av öppen vetenskap. Behovet av ny kunskap, nya kompetenser, utveckling och samordning av forskningsinfrastruktur, stödstrukturer, arbetssätt mm ökar ständigt.

Öppen vetenskap behöver därför ständigt belysas, diskuteras och samarbetas kring på nationell och internationell nivå, mellan högskolor och universitet, med forskningsfinansiärer och andra aktörer. Detta gäller även frågor som forskarens utsatthet, rekrytering av forskare samt incitament och meritering för arbetet med öppen vetenskap.

Mer information:

- SUHF:s nationella färdplan för öppen vetenskap, med syfte att tydliggöra lärosätenas ansvar och de åtgärder som behövs för att påskynda arbetet med öppen tillgång till forskningsdata och forskningsresultat (uppdateras vid behov):
<https://suhf.se/app/uploads/2021/03/REK-2021-1-F%C3%A4rdplan-f%C3%B6r-%C3%B6ppen-vetenskap-SUHF-Antagen-210310-REV-1.pdf>

- Kungliga bibliotekets nationella uppdrag att främja och samordna arbetet för öppen tillgång till vetenskapliga publikationer, med målsättningen att publikationerna ska finnas tillgängliga, kostnadsfritt, för alla att läsa och återanvända.
<https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/oppen-tillgang-och-bibsamkonsortiet/oppen-tillgang.html>
- Vetenskapsrådet nationella uppdrag att samordna och främja Sveriges arbete med att införa öppen tillgång till forskningsdata. Målet är att en omställning ska vara genomförd senast 2026.
<https://www.vr.se/uppdrag/oppen-vetenskap/oppen-tillgang-till-forskningsdata/om-vart-arbete-med-oppen-tillgang-till-forskningsdata.html>
- Studie om forskares syn på forskningskommunikation och öppen vetenskap, baserad på bl a djupintervjuer med forskare vid svenska lärosäten och forskningskommunikatörer. (Vetenskap & Allmänhet och Vetenskapsrådet, 2018): https://v-a.se/downloads/varappport2018_1.pdf
- Mer kommunikation inom forskarutbildningen – ett initiativ från Vetenskapsrådet och Örebro universitet: <https://www.vr.se/aktuellt/nyheter/nyhetsarkiv/2020-12-02-grupp-samarbetar-kring-forskarutbildning-med-mer-kommunikation.html>

5. Internt forskningsstöd

Högskolan Dalarnas forskningsstöd samordnas av Avdelningen för stöd i utbildning och forskning och utgörs av medarbetare vid flera avdelningar inom verksamhetsstödet.

Forskningsstödet bidrar till och skapar förutsättningar för en systematisk kvalitetssäkring av högskolans forskningsverksamhet. Detta genom att öka kunskapen om extern forskningsfinansiering och de interna och externa krav och regler som gäller inom området, genom utveckling av interna stödprocesser, löpande omvärldsbevakning, uppföljning mm. I detta arbete ingår även att informera om och stödja verksamheten i omställningen till ett öppet vetenskapssystem (se 4. Öppen vetenskap).

Stöd ges i frågor om extern forskningsfinansiering och därtill kopplade områden – som exempelvis:

- ekonomihantering och revision,
- juridiska frågor och avtalshantering,
- hantering av forskningsdata och personuppgifter,
- kommunikation av forskning,
- vetenskaplig publicering,
- konferenskoordinering,
- inköp och upphandling,
- diarieföring och arkivering mm.

För rådgivning i frågor om etik i forskningsprojekt hänvisas till Etikprövningsmyndigheten och Högskolans forskningsetiska nämnd (FEN).

Mer information, vägledning och kontaktuppgifter till stödet finns på medarbetarwebben under Forskningsstöd: <https://www.du.se/sv/medarbetarwebb/utbilda-och-forska/forskningsstod/>.

Styrdokument & vägledningar

De lokala dokument som styr Högskolans forskningsverksamhet finns publicerade på vår webbplats:
<https://www.du.se/sv/om-oss/hogskolan-dalarna/styrdokument/>

Några exempel på styrdokument, vägledningar mm – kopplat till området extern forskningsfinansiering:

- Intern kvalitetssäkringsprocess för ansökningar om extern forskningsfinansiering:
 - Regler för ansökningar om extern forskningsfinansiering (2018, rev 2021)
<https://www.du.se/globalassets/global/styrdokument/forskning/3.-regler/ansokningar-om-extern-forskningsfinansiering-vid-hda.pdf>
 - Checklista – en vägledning i arbetet (2018, rev 2022)
<https://www.du.se/contentassets/2873b345fbb6492db2efb862f84e7e88/checklista.pdf>
 - Beslutsunderlag vid ansökan om extern forskningsfinansiering (2018, rev digitalt formulär 2022) <https://blankett.du.se/sv/beslutsunderlag-vid-ansokan-om-extern-forskningsfinansiering>
 - Handläggningsordning för hantering av oredlighet i forskning samt avvikelser från god forskningssed (2021)
<https://www.du.se/globalassets/global/styrdokument/forskning/4.-handlaggningsordning/2021-handlaggningsordning-for-hantering-av-oredlighet-i-forskning-samt-avvikelser-fran-god-forskningssed-hda-med-engelsk-oversattning.pdf>
 - Regler för Open Access och publicering i DiVA (2018)
<https://www.du.se/globalassets/global/styrdokument/forskning/3.-regler/regler-for-open-access-och-publicering-i-diva.pdf>
 - Regler för dokumentation och arkivering av forskningsmaterial (2013)
<https://www.du.se/globalassets/global/styrdokument/forskning/3.-regler/regler-for-dokumentation-och-arkivering-av-forskningsmaterial-2013.pdf>
 - Policy för hantering av forskningsdata vid Högskolan Dalarna (2023-03-27)
<https://www.du.se/globalassets/sp/styrdokument/policy-for-hantering-av-forskningsdata.pdf>
 - Rektors och verksamhetschefers delegationer vid Högskolan Dalarna (2023-01-01)
<https://www.du.se/globalassets/sp/styrdokument/rektors-och-verksamhetschefers-delegationer-vid-hogskolan-dalarna.pdf>
 - Handläggningsordning för Forskningsetiska nämnden (2013)
<https://www.du.se/globalassets/global/styrdokument/forskning/4.-handlaggningsordning/handlaggningsordning-for-forskningsetiska-namnden.pdf>
-